UDK 32:929 Izetbegović A. „1990“
28-67
DOI 10.26340/muallim.v27i107.2241

ŠTA SMO MI I DRUGI NAUČILI OD ALIJE IZETBEGOVIĆA?

Remzija PITIĆ
Muftijstvo goraždansko

Sažetak: U uvodnom dijelu teksta autor podsjeća na neke važne godišnjice iz historije islama. U nastavku nas upoznaje sa susretom s Alijom Izetbegovićem 1990. godine tokom susreta muslimanske omladine iz svih tadašnjih jugoslovenskih republika. Izvrsnost Alije Izetbegovića autor prepoznaje u njegovoj kontinuiranoj borbi za slobodu oslobođenju robovanja bilo kome ili bilo čemu osim Uzvišenom Bogu i nepokolobljivom poštovanju čovjeka sa svim njegovim kvalitetama i manama.

Ključne riječi: *Alija Izetbegović, princip slobode, poštivanje čovjeka, etika*

Uvod

Hvala Bogu, Gospodaru svjetova, Milosniku Svemilosnome, Vladaru Sudnjega dana. Salavat i selam našem devletliji Muhammedu Mustafi, a.s., njegovoj čestitoj porodici Ehli-bejtu i časnim ashabima. Neka su smirene duše plemenitih bosanskih šehida, duše naših časnih učitelja, naših plemenitih roditelja, nena i deda, majki i očeva naših. Oni su nas stoljećima na ovom plemenitom i bremenitom bosanskom tlu svojim životima učili vjeri u Jednoga Boga i slijeđenju Njegovog Poslanika.

Ova 2025. godina je bogata godišnjicama na koje bi valjalo podsjetiti.

Ove godine je 1500 hidžretskih godina od rođenja Muhammeda, a.s.

Tačno je 1415. godina od početka objave Kur'ana.

Ovih dana se navršava 1355 godina od rođenja Tarika ibn Zijada.

Prije 838 godina, Salahudin Ejubi, smirena nek je duša njegova, oslobodio je Kuds.

Navršava se 610 godina od postavljenja prvog osmanlijskog funkcionera, krajišnika sa sjedištem u Foči Ishakbega Hranušića. Mehmed Čelebi ga je imenovao 1415. godine. On je naš čovjek iz porodice Kosača, iz sela Kosače kod Goražda. Otac je Isa-bega Ishakovića – osnivača Skoplja, Novog Pazara i Sarajeva.

Navršava se 525 godina od izgradnje džamija Sultana Bajazida II Velije u Rogatici, Foči i Nevesinju.

Ove godine je 505 godina od postavljenja Gazi Husrev-bega za namjesnika Bosne.

Rudo je utemeljeno tačno ovih dana prije 470 godina vakufnamom Mustafa-paše Sokolovića.

Prije 110 godina izgrađena je naša prva i najsjevernija munara u Logu pod Mangartom, u Republici Sloveniji.

I ovo današnje – 100 godina od rođenja Alije Izetbegovića.

Davni susret s Alijom Izetbegovićem

Kada je Muhammed, sin Abdullahov, u paganskom okruženju stasavao u mladića, a potom i zrelog čovjeka, njegovo okruženje ga je prepoznalo kao onog koji je svake vjere dostojan – El-Emin. Tako su ga vidjeli svi. I oni koji su unatoč svim izazovima bili svim svojim životima uz njega, ali i oni koji su ginuli boreći se protiv njega nakon što je dobio Objavu, a koja je tražila uspostavu novih odnosa zasnovanih na Božijem pravu i društvenoj pravdi.

Kada smo prije 35 godina u Sarajevu, kao brucoši Teološkog fakulteta, organizirali susrete muslimanske omladine iz svih republika tadašnje države, na kojima je učestvovalo 700 mladića i djevojaka, na završnici tog trodnevnog programa upoznali smo Aliju Izetbegovića. Govorio nam je u tjeskobi amfiteatra Gazi Husrev-begove medrese. Ni danas ne znam kako je toliko ljudi stalo u taj mali prostor. Nakon selama je kazao: "Dolazeći ovamo, po glavi su mi kolale...", nestalo mu je riječi i suze su ga slomile. Mi smo se nekako snašli i tekbirima, koje je predvodio Ismet Ağaoğlu, pomagali

Aliji da dovrši misao. Tri puta je gubio dah, nestajalo mu je riječi i suze su se slijevale niz njegovo mubarek lice. Nakon trećeg niza tekbira je nastavio: "Rekoh, po glavi su mi kolale neke drage uspomene, na neke isto ovako mlade ljude koji su nekad davno pokušali nešto slično ovome."

Mi smo tada vidjeli, očima što se ne vide, čovjeka, čovjeka dostojnog svake vjere. Ništa se u nama nije promijenilo ni do danas u odnosu na Aliju Izetbegovića. Bila je to ljubav i povjerenje. Oboje je zračilo iz njega, oboje je stanovalo u njemu i oko njega. I to je naš najsnažniji doživljaj Alije Izetbegovića.

Dobri Bog je Aliji Izetbegoviću dao sposobnost da s malo riječi kaže tako mnogo da to odjekuje i danas. To je rijedak dar – dar koji se daje rijetkima.

Zašto je nama Alija veliki?

Zato što ga je Allah, dž.š., podarivši mu osobine rijetkih, učinio takvim. I zato što je Alija čitavim svojim životom svjedočio predanost Božijem redu vrijednosti. A veličina i jeste, ili je barem dugo bila u našoj kulturi, samo onda kada se u Božijem redu vrijednosti bude velikim. Alija je volio Boga Dragog, Njegovog Poslanika, zadivljen je bio Božijim savršenstvom uređenja svijeta, i bio zahvalan na svakoj kušnji i izazovu koji su ga pratili cijeli život.

E, sad, kad bi on bio ovdje, sigurno bi me naružio, jer za nekog koga je Bog stvorio koristim termin velik. Zar nije tražio da se skinu njegove fotografije u jednoj od sala u koje je ušao usred Agresije na Bosnu i Hercegovinu?

Potpuna sloboda

Učio nas je, i životom svojim, da je sloboda najvažnija odlika i najveća vrijednost čovjeka. To je ona vječna tema, sve do naših vremena, u kojima više ne smije biti velikih tema, koja je zaokupljala umove mislećih ljudi kroz cijelu ljudsku povijest. To je i tema značajnog dijela svetih tekstova, naročito posljednjih.

Govoreći danas o slobodi, morali bismo se ponajprije osloboditi okova nametnutih, svođenih, pa i ideoloških pristupa ovoj najvažnijoj ljudskoj vrijednosti. Nametnuti su cijeloj civilizaciji narativi o takozvanim slobodama, a čiji je osnovni cilj srušiti sve prirodne, Božijim davanjem ustanovljene vrijednosti slobodnih ljudi. Odraz čovjekove slobode sadržan je u pokornosti Bogu. Čovjek je slobodan samo i jedino ako je rob Božiji. Razumijevajući duh Kur'ana i dajući svoj doprinos ovoj odlici ljudskog u Božijem redu stvari, Alija slobodi udahnjuje ovu dimenziju. Svrha stvaranja čovjeka je robovanje Stvoritelju. Ili će biti rob njegov, ili će ga zarobiti sve i svašta.

Velikim Bogom se kunemo da robovi biti nećemo. To je potpuna sloboda. Ne koristim ovdje sintagmu apsolutna sloboda, jer to nadilazi ljudsko. Apsolutno pripada Bogu.

Etika zajedničkog življenja u različitosti

Dosljedan duhu Kur'ana o stvaranju ljudstva u različitostima, Alija je i u najtežim okolnostima ostao vjeran ovoj vrijednosti. Kao sinu Bosne, stoljeća zajedničkog života bila su i njegovo iskustvo. To je dragocjena vrijednost koju je ova zemlja izgradila, a njeni ljudi poštovali. To bosansko iskustvo je postojalo i u srednjevjekovlju, tokom osmanlijske uprave, i u vremenima potonjim. Zato i jeste svom silinom na najbrutalniji način napadnuto s obje strane tokom strašnih devedesetih. Zato se na tu vrijednost nasrće i danas, a neće prestati ni sutra jer je vrijednost. Naša, bosanska i islamska; i ljudska.

Svijet je sazdan na principu različitosti. Različitost je važno obilježje kulture islama. Duh Kur'ana i sunneta tu vrijednost potvrđuju nezaobilaznom. Božiji rob i ne može drugačije doživljavati drugog Božijeg roba osim kao najveličanstvenije stvorenje Božije.

Različite kulture, običaji, iskustva, ideje, misli mogu samo obogatiti čovjeka. To i jeste smisao stvaranja u različitostima. Alija se zato nije svetio ni onima koji su mu toliko zuluma učinili tokom njegovog života, a mogao je. Strano mu je bilo sve jednostrano, jednoobrazno, jednodimenzionalno, jednobojno, jednostruko, uniformno (*ebter*). Njegov veliki san je bilo mnoštvo, mnogoznačno, mnogobojno, mnogostruko (*kevser*). Mušrici su spočitavali Poslaniku svedenost, jednoobraznost, a Allah, dž.š., mu je podario mnoštvo. Kevser će ga i tamo čekati.

To je svjetski um, u našoj duhovnoj i političkoj tradiciji poznat pod sintagmom *džihan šuuru*. Kao svjetski čovjek, Alija je cijeli svijet, cijeli kosmos gledao kao cjelinu. Svi veliki ljudi su baštinili takav pogled. Poštovao je i one koji su njegovu zemlju priznali, a potom joj uveli embargo. Za njega su i to ljudi, sa svim svojim vrlinama i mahanama. Njegov duh je bio dominantan u odnosu na svaku vrstu redukcije i bilo kakvog svođenja.

Zaključak

Nevjerovatna snaga duha Alije Izetbegovića u podnošenju teškoća, izazova, tereta i obaveza današnjim generacijama izgleda kao neka vrsta bajke. Dok većinu naših sunarodnjaka svaki, pa i najmanji, izazov odvodi u depresiju, u bježanje i, posljedično tome, nezahvalnost, Alija je sve svoje bremenite izazove stojički podnosio, tražeći i u njima priliku, šansu za nove mogućnosti. I iz svake kušnje, izazova, bremena izlazio je jači i ustrajniji u svojoj odlučnosti da nastavi činiti dobro sebi i korisno ljudima.

Nije se Bogu žalio, nije bio nezahvalan. Prihvatio je svaki izazov s kojim se suočio kao sudbinu. Kako prevazići poteškoće, kako izaći iz njih i kako pronaći rješenje za izazove bio je put na kome je trošio svoju energiju. Skoro čitav svoj život je proveo boreći se za svoje ideale i uvjerenja imajući pritom i poneku sumnju. No, nikad nije odustajao.

I mi i drugi smo mogli naučiti da je naš put u životu na ovome svijetu biti

igrač, a ne glumac. Gluma je, ionako, ponašanje po drugom, po tekstovima drugih, režijama drugih. Pristajanje da budeš igrač je naš vlastiti, autentični, vjerodostojni izbor. I kad se čini da nema izlaza, da je sve okrenuto protiv tebe i tad budi akter, budi igrač. Oni koji su to razumjeli i danas su igrači. Koji nisu, ostaje im gluma.

Abstract

WHAT HAVE WE AND OTHERS LEARNED FROM ALIJA IZETBEGOVIĆ?

Remzija Pitić

In the introductory section, the author recalls several important anniversaries from the history of Islam. The text then recounts the author's encounter with Alija Izetbegović in 1990, during a gathering of Muslim youth from all the then-existing republics of Yugoslavia. The author identifies Izetbegović's excellence in his unwavering commitment to freedom - understood as liberation from servitude to anyone or anything other than Almighty God - and in his steadfast respect for the human being, with all of his or her qualities and shortcomings.

Keywords: Alija Izetbegović, principle of freedom, respect for the human being, ethics

الملخص

ماذا تعلمنا نحن وغيرنا من علي عزتبيغوفيتش؟

رمزيا بيتيتش

يستذكر الكاتب في تمهيد المقال، بعض المناسبات المهمة في تاريخ الإسلام، ثم يحدثنا عن لقائه مع علي عزت بيغوفيتش عام ١٩٩٠ في اجتماع للشبيبة المسلمة من جميع الجمهوريات اليوغوسلافية آنذاك. ويُشيد المؤلف بتميز علي عزتبيغوفيتش عبر نضاله الدؤوب من أجل الحرية، والتحرر من العبودية لأي شيء أو مخلوق، سوى العبودية لله عز وجل، واحترامه الراسخ للإنسان بكل ما فيه من محاسن وعيوب.

الكلمات المفتاحية: علي عزتبيغوفيتش، مبدأ الحرية، احترام الإنسان، الأخلاق.